

Polyphaenis sericata (Lepidoptera: Noctuidae, Noctuinae) nieuw voor de Belgische fauna

Guido De Prins

Samenvatting. Op 20 juni 2015 werd te Merksem (Antwerpen) in een skinnerval (op licht) een exemplaar van *Polyphaenis sericata* (Esper, 1787) waargenomen. In een oude collectie werd bovendien een ongedetermineerd exemplaar van dezelfde soort ontdekt dat reeds op 14 juli 1972 door A. Lodts te Eindhout (Antwerpen) verzameld was. Deze beide exemplaren zijn tot nu toe (december 2015) de enige die in België waargenomen zijn. Bijzonderheden over de biologie en de verspreiding in Europa worden meegedeeld.

Abstract. On 20 June 2015 a specimen of *Polyphaenis sericata* (Esper, 1787) was observed in a skinner trap (on light) at Merksem (Antwerp). Furthermore, another unidentified specimen of the same species was discovered which was collected already on 14 July 1972 at Eindhout (Antwerp) by A. Lodts. Hitherto, both these specimens are the only ones known from Belgium (December 2015). Details about the biology and the distribution in Europe are given.

Résumé. Le 20 juin 2015 un exemplaire de *Polyphaenis sericata* (Esper, 1787) a été observé dans un piège skinner (lumière) à Merksem (Anvers). Dans une vieille collection un autre exemplaire indéterminé de la même espèce a été découvert. Cet exemplaire a été récolté le 14 juillet 1972 à Eindhout (Anvers) par A. Lodts. À ce jour (décembre 2015) ces deux exemplaires sont les seuls connus de la Belgique. Des informations concernant la biologie et la répartition en Europe sont données.

Key words: *Polyphaenis sericata* – Faunistics – Lepidoptera – First record – Belgium.

De Prins G.: Markiezenhof 32, B-2170 Merksem/Antwerpen, Belgium. guido.deprins@telenet.be

Inleiding

In een oude collectie werd een tijdje geleden een exemplaar van *Polyphaenis sericata* (Esper, 1787) terug gevonden dat daar al jaren ongedetermineerd stond. Het dier (Fig. 1) werd verzameld te Eindhout (AN) op 14 juli 1972 door A. Lodts en dit gegeven is nooit gepubliceerd. Het gaat om de eerste waarneming van deze soort in België en in de hele Benelux (De Prins & Steeman (2003–2015)).

Op 20 juni 2015 werd te Merksem (AN) in een skinnerval (op licht) een tweede exemplaar van *P. sericata* waargenomen (Fig. 2).

Fig. 1. *Polyphaenis sericata* (Esper, 1787). Eindhout (AN), 14.vii.1972, leg. A. Lodts, © G. De Prins.

Over de juiste plaatsing in de onderfamilies van Noctuidae wordt nogal eens gediscussieerd. Sommige auteurs zetten *P. sericata* in de subfamilie Amphipyriinae (Forster & Wohlfahrt 1971: 112), anderen plaatsen de soort in de Ipimorphinae (Steiner 1997: 336), Hadeninae (Gaedike & Heinicke 1999: 154) of Xyleninae (o.a. Fibiger & Hacker 2007: 173). Omdat wij Fauna Europaea (Skule & Fibiger 2012) volgen, plaatsen wij deze soort in de Noctuinae, tribus Dypterygiini.

Als Nederlandse naam werd groene geelvleugeluil gekozen, vanwege het uiterlijk van de vlinder en zijn gelijkenis en verwantschap met de geelvleugeluil, *Thalophila matura*, (Hufnagel, 1766).

Fig. 2. *Polyphaenis sericata* (Esper, 1787). Merksem (AN), 20.vi.2015, © G. De Prins.

Verspreiding

P. sericata komt in heel Zuid- en Midden-Europa voor: vooral in het zuiden, het midden en het oosten en nu ook Nederland (tot nog toe slechts 1 melding: Limburg, Stein, 24.vii.2013, leg. Piet Schuttelaar) en België. Er zijn nog geen waarnemingen vermeld uit: Groot Brittannië (hoewel de soort op het verspreidingskaartje in Fibiger & Hacker (2007: 272) wél voor GB wordt aangeduid), en evenmin uit de Baltische staten, Denemarken, heel Scandinavië en Belarus, uit dit laatste land zijn nog geen onderzoeken gemeld (Skule & Fibiger 2013). De soort komt als “gewoon” voor tot in het midden van Frankrijk en komt ook sporadisch voor op enkele Kanaaleilanden (o.a. Guernsey). Verder is ze gevonden ten noorden van de Alpen tot in het midden van Duitsland en Zuid-Polen. Ik vermoed dat de tot nu toe bekende exemplaren in de Benelux, één in 2013 in

Nederland (Immerzeel 2014: 13) en twee (1972 en 2015) in België, als sporadische zwervers kunnen bestempeld worden. Er is verder geen duidelijkheid of deze soort een migrant zou zijn of zelfs migratieneigingen zou vertonen.

Wolfgang Wagner (Lepiforum) meldt dat de soort meer en meer bedreigd is ten noorden van de Alpen wat weer in tegenspraak is met de laatste bevindingen in België en Nederland. Wagner geeft als belangrijkste reden het verdwijnen van de geschikte biotopen. Het uitwijken naar het noorden kan 2 oorzaken hebben: de opwarming van de aarde en het verder uitbreiden van het areaal van deze soort.

(*Ligustrum vulgare*), voorkomt (Steiner 1997: 338). De soort is echter polyfaag en kan andere voedselplanten hebben o.a. *Cornus*, *Crataegus*, *Lonicera*, *Prunus*, *Quercus* en *Syringa* (Steiner 1997: 339, Skule & Fibiger 2007: 173). *P. sericata* heeft een voorkeur voor open plaatsen in bossen en langs bosranden, open gebieden met struiken e.d. De rupsen overwinteren en zijn vanaf einde maart 's nachts op de knoppen van de voedselplant terug te vinden; soms tot 3 m hoog. Overdag schuilen ze op de grond tussen afgevallen bladeren. Imago's vliegen vanaf het einde van juni tot in augustus.

Biologie

Het is een warmteminnende soort die een voorkeur heeft voor warme en droge graslanden waar de voornaamste voedselplant in Midden-Europa, liguster

Dankwoord

Willy De Prins voor het nalezen en aanpassen van de tekst en de goede raadgevingen.

Literatuur

- De Prins W. & Steeman C. 2003–2015. *Catalogue of the Lepidoptera of Belgium*. — <http://www.phegea.org/Checklists/Lepidoptera/Noctuidae.htm> [bezoekt op 1 december 2015].
- Fibiger M. & Hacker H. 2007. *Noctuidae Europaea, Volume 9 Amphypirinae, Condicinae, Eriopodinae, Xyleninae (part)*. — Entomological Press, Sorø, 410 pp.
- Forster W. & Wohlfahrt Th. 1971. *Die Schmetterlinge Mitteleuropas. Band 4 Eulen (Noctuidae)*. — Franck'sche Verlagshandlung, Stuttgart, 329 pp. 32 pls.
- Gaedike R. & Heinicke W. 1999. Verzeichnis der Schmetterlinge Deutschlands. — *Entomologische Nachrichten und Berichte, Beiheft 5*: 1–216.
- Immerzeel M. 2014. Nederlandse naam voor nieuwe uil. — *Vlinders 2014*(1): 13.
- Lepiforum 2015. Bestimmungshilfe für die in Europa nachgewiesenen Schmetterlingsarten 2015,– *Polyphaenis sericata* www.lepiforum.de [bezoekt op 1 december 2015].
- Skule B. & Fibiger M. 2013. *Fauna Europaea, Noctuidae*. — In: Karsholt O. & van Nieukerken E. J. (Eds), *Fauna Europaea*. Version 2.6c. — www.fauna-eu.org [bezoekt op 1 december 2015].
- Steiner A. 1997. *Die Schmetterlinge Baden-Württembergs. Band 6: Nachtfalter IV. Noctuidae (Fortsetzung)*. — Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart, 622 pp.